

ที่ ปน ๐๐๒๓.๔/ว ๕๔๕๒

ศาลากลางจังหวัดปัตตานี
ถนนเดชา ปน ๙๔๐๐๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี, นายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี
และนายกเทศมนตรีเมืองตะลุมพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๐๔.๖/ว ๕๔๒

ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดปัตตานีได้รับหนังสือแจ้งจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นว่า ได้รับแจ้งผล
การวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในกรณีมีผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ปกป้องรักษา
ดูแล สระเก็บน้ำ ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชุดให้ประชาชน
ใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเหตุให้ประชาชนเดือดร้อน โดยมีคำวินิจฉัยให้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว พร้อมให้
คำแนะนำและจัดทำแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเห็นว่า ขั้นตอน
การดำเนินการต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่
ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อผู้แลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติ
ของแผ่นดินที่ประโยชน์ใช้ร่วมกัน ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า
เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ จึงขอความร่วมมือจังหวัด
แจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ศึกษาคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน
เรื่องร้องเรียนเลขแดงที่ ๑๓๖/๒๕๖๖ และแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติ
ของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง
เพื่อถือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป ดังนั้น จังหวัดปัตตานี จึงขอส่งเรื่องดังกล่าว เพื่อแจ้งองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ประกอบการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับอำเภอ ให้แจ้งเทศบาลตำบล และองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในพื้นที่ถือปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(ตระกูล ไตรธรรม)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

กลุ่มงานกฎหมาย ระเบียบและเรื่องร้องทุกข์

โทร. ๐ - ๗๓๓๓ - ๖๐๔๔

โทรสาร ๐ - ๗๓๓๓ - ๖๕๘๑

☐ ผ.บ.ท.
☐ กง.บด.
☐ กง.สส.
☒ ผ.
☐ กง.กง.
☐ กง.บป.

เลข. ปทท.น. 1677
 วันที่ 20 ก.พ. 2566
 เวลา 10.12

ที่ มท ๐๘๐๔.๖/ว ๕ ๕๒๒

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา กทม. ๑๐๓๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๑๐๐๓/๒๖๔

ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในกรณี
มีผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ปกป้องรักษา ดูแล สระเก็บน้ำ ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกร
เคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขุดให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเหตุให้
ประชาชนเดือดร้อน โดยมีคำวินิจฉัยให้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว พร้อมทั้งให้คำแนะนำและจัดทำแนวทาง
การตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเห็นว่าขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ
ในเรื่องดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้อง
ตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง
ศึกษาคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่องร้องเรียนเลขแดงที่ ๑๓๖/๒๕๖๖ และแนวทาง
การตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อถือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป รายละเอียด
ปรากฏตาม QR - Code ท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(Signature)

(นายเอกวิทย์ มีเพียร)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น
กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ๒
โทร./โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๙๐๓๖
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@dla.go.th
ผู้ประสานงาน ณัฐธาริณีย์ รุจิณวัฒน์กุล
โทร. ๐๙๕-๙๓๗-๒๐๐๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย

ด่วนที่สุด
ที่ ผผ ๑๐๐๓/๒๕๖๑

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
เลขรับ..... 5503
วันที่ 26 ม.ค. 2566
เวลา.....

กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น
เลขรับ..... 306
วันที่ 26 ม.ค. ๒๕๖๖
เวลา 14:40 น.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่องร้องเรียนเลขแดงที่
ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖ รวม ๑๓ แผ่น ๑๓๖ / ๒๕๖๖

๒. แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบ
ที่เกี่ยวข้อง เรื่องร้องเรียนเลขแดงที่ ๑๓๖ / ๒๕๖๖ รวม ๔ แผ่น

ด้วยได้มีผู้ร้องเรียนร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินกรณีกล่าวอ้างว่าองค์การบริหารส่วนตำบล
กองดิน ไม่ปกป้องรักษา ดูแล สระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขุดให้ประชาชนบ้านน้ำโจน หมู่ที่ ๕ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอเรียนว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัย
ยุติเรื่องร้องเรียนแล้ว และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นของหน่วยงาน
ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้สำนักงาน
ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้องและแจ้งให้
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบและปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป รายละเอียดปรากฏตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป และหากมีความ
คืบหน้าเป็นประการใดขอให้แจ้งให้ทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

สำนักสอบสวน ๒

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๐๑

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๖๘ www.ombudsman.go.th

(นายคมลธรรม วาสนุมา)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติการแทน

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

คำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักสอบสวน ๒

เรื่องร้องเรียนเลขดำที่.....๑๖๑๘/๒๕๖๓.....

เรื่องร้องเรียนเลขแดงที่.....๓ ๖ / ๒๕๖๖.....

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ผู้แจ้ง/ผู้ร้องเรียน

“ปกปิด”

๒. ผู้ถูกร้องเรียน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ผู้ถูกร้องเรียน

๒.๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน จังหวัดระยอง

๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

๒.๒.๒ สำนักงานชลประทานที่ ๙

๓. ประเด็นเรื่องร้องเรียน

กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน ไม่ปกปักรักษา ดูแล สระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขุดให้ประชาชนบ้านน้ำโจน หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๔. ข้อเท็จจริง

๔.๑ ข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียนสรุปความได้ว่า นาย [REDACTED] (ปัจจุบันเสียชีวิต) เป็นเจ้าของที่ดินตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ ๖ ไร่ ๙๗.๔ ตารางวา ในระหว่างมีชีวิต [REDACTED] ได้อนุญาตให้รัฐบาล ขุดสระเก็บน้ำเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ใช้น้ำในการทำเกษตร เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๑ รัฐบาล โดยศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่และกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงดำเนินการขุดสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) ในพื้นที่หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มอบให้ราษฎร (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยจัดทำป้ายโครงการมีข้อความว่า “โครงการศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่สระเก็บน้ำ

นายวิจิตรพงศ์ พล่อหิรัญ)

สำนักสอบสวนชำนาญการพิเศษ

๒๓ ส.ค. ๖๖ / หมู่ที่ ๔...

หมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ความจุประมาณ ๒๘,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร รัฐบาลสร้างมอบให้ราษฎรหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เพื่อใช้ประโยชน์และดูแลรักษาาร่วมกัน ดำเนินการโดยศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” นับแต่การขุดสระ เก็บน้ำจนกระทั่งปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ใช้ประโยชน์จากสระเก็บน้ำดังกล่าวมานานกว่า ๒๐ ปี

ต่อมาเมื่อ นาย [REDACTED] เสียชีวิต ที่ดินแปลงดังกล่าวได้ตกทอดมายังทายาท คือ นางสาว [REDACTED] บุตรสาว และในวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ นางสาว [REDACTED] (ได้รับที่ดินมาทางมรดก) ได้โอนขายที่ดินตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ ๖ ไร่ ๙๗.๔ ตารางวา ให้แก่นาย [REDACTED]

เมื่อประมาณวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ นาย [REDACTED] ล้อมรั้วลวดหนาม และห้ามไม่ให้ราษฎร (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ใช้ประโยชน์จากสระเก็บน้ำอีกต่อไป เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนไม่มีน้ำใช้ในการทำเกษตรกรรม และรื้อถอนทำลายป้ายโครงการ “โครงการศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่สระเก็บน้ำหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ความจุประมาณ ๒๘,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร รัฐบาลสร้างมอบให้ราษฎร หมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เพื่อใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาาร่วมกันดำเนินการโดยศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์”

๔.๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัดระยอง อำเภอแกลง องค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน สำนักงานชลประทานที่ ๔ กำนันตำบลกองดิน และผู้ร้องเรียน ขอให้แจ้งจริงจากการประชุมสรุปได้ว่า นาย [REDACTED] (ปัจจุบันเสียชีวิต) ได้ทำหนังสือลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๐ แสดงเจตนาขายที่ดินตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ให้กับกระทรวงการคลัง จำนวน ๖ ไร่ เพื่อขุดสระเก็บน้ำบ้านน้ำโจน องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินจึงประสานงานกับโครงการชลประทานระยอง เพื่อรับการจัดสรรงบประมาณงานขุดบ่อน้ำ หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง งบประมาณ จำนวน ๘๔๐,๐๐๐ บาท ต่อมาศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการขุดสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) บ้านน้ำโจน และจัดทำป้ายแสดงรายละเอียดของโครงการเป็นป้าย ประเภทซีเมนต์ไว้บริเวณสระเก็บน้ำโดยมีข้อความว่า “โครงการศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่สระเก็บน้ำหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ความจุประมาณ ๒๘,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร รัฐบาลสร้างมอบให้ราษฎรหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เพื่อใช้ประโยชน์และดูแลรักษาาร่วมกันดำเนินการโดยศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” โดยสระเก็บน้ำบ้านน้ำโจนดังกล่าว ตั้งอยู่ในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งต่อมานาย [REDACTED] เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ โดยได้รับโอน กรรมสิทธิ์มาจากนางสาว [REDACTED] บุตรสาวของนาย [REDACTED] เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๓ แต่โฉนดที่ดิน

นาย [REDACTED] หล่อหิรัญ
ดังกล่าว...
ผู้สืบสวนชำนาญการพิเศษ
๒๓ มี.ค. ๖๖

ดังกล่าวไม่ปรากฏแผนที่รูปสระเก็บน้ำบ้านน้ำโจน และมีข้อความในสารบัญชีทะเบียนสลักหลังปรากฏว่าที่ดินบางส่วนตกอยู่ในภาระจำยอม เรื่อง ทางเดิน ทางรถยนต์ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ท่อระบายน้ำ และสาธารณูปโภคอื่นๆ ของที่ดินโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ตามบันทึกข้อตกลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ ต่อมาเจ้าของที่ดินล่อมรั้วลวดหนามทำให้ราษฎรหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากสระเก็บน้ำดังกล่าวได้

๔.๓ จังหวัดระยอง อำเภอแกลง และองค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปความได้ ดังนี้

๔.๓.๑ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๔ อำเภอแกลงได้มีคำสั่ง ที่ ๘/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งได้ร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔ โดยที่ประชุมมีมติให้ผู้แทนคณะกรรมการฯ ลงพื้นที่สอบถามข้อเท็จจริงจากประชาชน หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่เคยใช้หรือเคยรู้เห็นการมีอยู่ของสระน้ำพิพาทดังกล่าว และมีมติให้สำนักงานที่ดินจังหวัดระยอง สาขาแกลง สนับสนุนด้านเอกสารหลักฐานทางราชการเพื่อให้คณะกรรมการใช้ประกอบการพิจารณา

๔.๓.๒ วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๔ คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่ง ที่ ๘/๒๕๖๔ ได้มีการประชุมพิจารณาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องรวมถึงถ้อยคำของผู้นำท้องที่ทั้งอดีตและปัจจุบัน และประชาชนที่เคยใช้หรือเคยรู้เห็นการมีอยู่ของสระน้ำพิพาทแล้วมีมติ ดังนี้

๑) สระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ก่อสร้างโดยใช้งบประมาณของกรมชลประทานในการดำเนินการ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินจะโอนแก่กันมิได้

๒) สระเก็บน้ำดังกล่าวมีเนื้อที่ ๖ ไร่ ตั้งอยู่ในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ซึ่งโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวปัจจุบันอยู่ในความครอบครองของนาย [REDACTED] (ผู้รับโอน)

๓) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาถึงทางเข้าสระเก็บน้ำ ว่าเกิดขึ้นพร้อมกับการขุดสระมีความกว้าง ๔ เมตร และมีความยาวเริ่มต้นจากถนนสายหลักผ่านโฉนดที่ดินแปลงอื่นจนผ่านเข้าไปในพื้นที่โฉนดที่ดินเลขที่โฉนดที่ดิน [REDACTED] ซึ่งเป็นที่ตั้งของสระน้ำ

๔) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเสนอพนักงานอัยการให้ฟ้องคดีเพื่อเพิกถอนการโอนสาธารณสมบัติของแผ่นดินต่อไป (สระน้ำและทางเข้าสระน้ำ)

ทั้งนี้ อำเภอแกลงได้แจ้งมติของคณะกรรมการฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินทราบเพื่อดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

นางสาวกัญญาพร ห่อหุ้ม
นางสาวกัญญาพร ห่อหุ้ม
๒๓ ๗๑ ๖๖ / ๔.๓.๓ วันที่...

๔.๓.๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินได้มีหนังสือไปยัง
อัยการจังหวัดระยองขอความอนุเคราะห์ว่าต่างคดีเพื่อเพิกถอนการโอนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
(สระน้ำและทางเข้าสระน้ำ) ที่ตั้งบนโฉนดที่ดิน [REDACTED] อำเภอแกลง
จังหวัดระยอง

๔.๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒ ประกอบมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอแนะให้อำเภอแกลงดำเนินการ ดังนี้

๑) ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงทำบันทึกรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง
ว่าได้ข้อเท็จจริงเป็นประการใดบ้าง โดยให้มีความเห็นที่ว่าที่ดินแปลงใด ขนาดพื้นที่ กว้างยาว ตั้งอยู่ที่ใด
ถนนขนาดกว้างยาว จากจุดใดไปถึงจุดใด เป็นที่สาธารณประโยชน์มาตั้งแต่เมื่อใด ด้วยเหตุผลอะไร
มีพยานหลักฐาน พยานบุคคลใดสนับสนุนความเห็น

๒) ให้นายอำเภอแกลงพิจารณามีคำวินิจฉัยว่า ที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวเป็นที่
สาธารณประโยชน์หรือไม่ เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ แห่งระเบียบ
กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่นายอำเภอแกลงเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
ข้อเท็จจริง และการอุทธรณ์ที่ดินให้เป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒) นั้นมีผลทันทีที่มีผู้แสดงเจตนาอุทธรณ์ให้ ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกา
ที่ ๕๑๑๒/๒๕๓๘ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๙/๒๕๒๙

๓) ให้อำเภอแกลงแจ้งผลการวินิจฉัยไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินและเจ้าของ
ที่ดินทราบและแจ้งสิทธิให้เจ้าของที่ดินได้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอแกลง ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง
ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อันจะทำให้เกิดสิทธิ
ฟ้องศาลปกครองต่อไป และหากเจ้าของที่ดินได้แย้ง ก็พิจารณาคำอุทธรณ์ตามกระบวนการของพระราชบัญญัติ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กล่าวคือ ต้องอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย
หรือเจ้าของที่ดินจะใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลแพ่งก็สามารถดำเนินการได้ตามสิทธิของเจ้าของที่ดิน

๔) กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดระยองวินิจฉัยคำอุทธรณ์ยืนตามคำวินิจฉัยของนายอำเภอ
ให้นายอำเภอหรือนายอำเภอมอบหมายนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินสั่งให้เจ้าของที่ดินรื้อถอนรั้ว
สิ่งกีดขวางออกจากที่พิพาท

๕) ถ้าเจ้าของที่ดินไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้นายอำเภอแกลงหรือมอบหมายนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากเป็นอำนาจ
หน้าที่ของนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย

(นายอำเภอ) หล่อหิรัญ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน

/ การดูแล...

การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

๔.๕ จังหวัดระยอง อำเภอแกลง และองค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน รายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปความได้ ดังนี้

๔.๕.๑ นายอำเภอแกลงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (รวมที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบกับ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ นายอำเภอแกลงจึงมีคำวินิจฉัยว่า สระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน มีการอุทกเพื่อขุดสระน้ำบ้านน้ำโจน โดยใช้งบประมาณของกรมชลประทาน ในการดำเนินการ มีเนื้อที่ ๖ ไร่ ตั้งอยู่ในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทั้งแปลงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และมีทางเข้าสระฯ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการขุดสระ มีความกว้าง ๔ เมตร และมีความยาวเริ่มต้นจากถนนสายหลักผ่านโฉนดแปลงอื่นจนผ่านเข้าไปในพื้นที่โฉนดที่ดิน [REDACTED] ซึ่งเป็นที่ตั้งของสระฯ เป็นทางสาธารณประโยชน์ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นกัน และได้แจ้งให้นาย [REDACTED] ทราบและสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

๔.๕.๒ นาย [REDACTED] ใช้สิทธิอุทธรณ์ได้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอ ภายในกำหนดเวลา ต่อมานายอำเภอแกลงได้พิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์ของนาย [REDACTED] จึงได้รายงานความเห็นและเหตุผลของนายอำเภอพร้อมหนังสืออุทธรณ์ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดระยองพิจารณาอุทธรณ์ต่อไป

๔.๕.๓ จังหวัดระยองพิจารณาคำอุทธรณ์ของนาย [REDACTED] แล้ว ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบและหากผู้อุทธรณ์จะใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลก็สามารถดำเนินการได้

๔.๕.๔ อำเภอแกลงมอบหมายให้นายกองการบริหารส่วนตำบลกองดินมีคำสั่งให้นาย [REDACTED] ผู้ครอบครองที่ดิน รื้อถอนรั้วสิ่งกีดขวางออกจากที่ดินแปลงพิพาท ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับคำสั่ง หากไม่ปฏิบัติตามให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย และให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดิน สาธารณประโยชน์และยื่นคำขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงกับสำนักงานที่ดินจังหวัดระยอง สาขาแกลง ตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๔.๕.๕ อำเภอแกลงได้ดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงสระน้ำ สาธารณประโยชน์ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เรียบร้อยแล้ว สำหรับการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงนั้น มีปัญหาอุปสรรคด้านเอกสารที่ต้องรอคำพิพากษาคดีถึงที่สุดก่อน จึงจะดำเนินการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามระเบียบในภายหลัง

(นายอำเภอ) พลเรือตรี

นายอำเภอแกลง

/ ๔.๕.๖ กรณี...

๒๓ ๑๐

๔.๕.๖ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินมีคำสั่งให้นาย [REDACTED] ผู้ครอบครองที่ดินรื้อถอนรั้วหรือสิ่งกีดขวางออกจากที่ดินพิพาท นั้น ปรากฏว่านาย [REDACTED] ผู้ครอบครองที่ดินแปลงพิพาท มิได้ปฏิบัติตามคำสั่งขององค์การบริหารส่วนตำบลกองดินแต่อย่างใด อำเภอแกลงจึงได้พิจารณาสั่งการให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนาย [REDACTED] และองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินได้ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรปากน้ำประแสร์ และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปากน้ำประแสร์รับคำร้องทุกข์ไว้เป็นคดีอาญาที่ ๕๓๓/๒๕๖๕ และได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ ๕๓๓/๒๕๖๕ ไปยังอัยการจังหวัดระยองรับไว้พิจารณาแล้วเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๕

๔.๕.๗ สำหรับความคืบหน้าการฟ้องคดีแพ่งนั้น พนักงานอัยการจังหวัดระยองได้ยื่นฟ้องข้อพิพาทเป็นคดีแพ่ง หมายเลขคดีดำที่ พ ๖๖๔/๒๕๖๕ โดยศาลจังหวัดระยองได้นัดไกล่เกลี่ยในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา ฝ่ายจำเลยได้เจรจายื่นข้อเสนอเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาท โดยประสงค์ที่จะสละแบ่งแยกที่ดินพิพาทแปลงดังกล่าวเฉพาะพื้นที่ที่เป็นน้ำขนาดประมาณ ๓ ไร่ ยกให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ส่วนที่เหลือให้เป็นของจำเลย และจำเลยขอสงวนสิทธิที่จะรับผิทดกรณีใด ๆ ซึ่งนายอำเภอแกลงได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดให้อำนาจนายอำเภอหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน จึงแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินปฏิเสธข้อเสนอทั้งหลายของฝ่ายจำเลยและแถลงให้ศาลทราบเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

๕. ข้อกฎหมาย

๕.๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่ามิใช่ลักษณะดังต่อไปนี้ ไว้พิจารณา

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว
ในกรณีที่ความปรากฏในภายหลังว่าเป็นเรื่องที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งยุติเรื่อง

๕.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๓๐๔ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทั้งทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๑)...

(๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่าที่ขายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(๓)...

๕.๓ ประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๘ ดิน ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ อธิบดีอาจจัดให้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเพื่อแสดงเขตไว้เป็นหลักฐาน

(นายอำเภอ) คล้อหิรัญ
เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการพิเศษ
๒๓ ธ.ค. ๖๖

/ แบบ...

แบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ให้เป็นไปตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

ที่ดินตามวรรคหนึ่งแปลงใดยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เขตของที่ดินดังกล่าว
ให้เป็นไปตามหลักฐานของทางราชการ

๕.๔ พระราชบัญญัติสภาพาบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๖๘ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๕.๕ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

มาตรา ๑๒๒ นายอำเภอมีหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษา
และคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและสิ่งซึ่งเป็น
สาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอ

นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจใช้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดิน
ตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดและปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน
และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือคดีเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง นายอำเภอและองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจะร่วมกันดำเนินการหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้มีอำนาจกระทำได้
ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยจะวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์เป็นแนวปฏิบัติด้วยก็ได้

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสามให้จ่ายจากงบประมาณขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

๕.๖ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี
และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น
โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

มาตรา ๔๕ ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้ง
ผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์
ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลา
ดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
ก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

นายวิชาพงษ์ หล่อทิพย์
/ ให้ผู้มี...

๒๓ ๙๐

ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๓/๒๑ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำการ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(๒) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน

เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำการก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

๕.๗ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔๙ การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่มีเหตุผลแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีบทกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๕.๘ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อ ๒ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

นางสาวอุกตัง
นายพรพงศ์ หล่อพิบูลย์
นางสาวนันทนา นานาการพิบูลย์
๒๓ มี. ๖๖ (๘) ผู้ว่าราชการ...

(๘) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการของจังหวัด เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการของอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ของสภาตำบล เว้นแต่กรณีที่กำหนดไว้แล้วใน (๑) หรือ (๓)

๕.๙ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๕ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่อยู่ในบังคับของระเบียบนี้ หมายถึง ที่ดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพธรรมชาติ โดยการเข้าร่วมกันของประชาชน โดยทางนิติกรรม หรือโดยผลของกฎหมาย เช่น ที่ชายตลิ่ง ที่ป่าช้า ทางบก ทางน้ำ สวนสาธารณะ ที่เลี้ยงสัตว์ และที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

ข้อ ๖ อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินตามข้อ ๕ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

ในกรณีมีข้อพิพาทหรือคดีเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการระงับข้อพิพาทหรือร้องทุกข์กล่าวโทษภายในสามสิบวัน นับแต่รู้เหตุแห่งข้อพิพาท หรือคดีนั้น เว้นแต่คดีจะขาดอายุความให้ร้องทุกข์กล่าวโทษโดยทันที

หากมิได้มีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งเหตุผลและความจำเป็นให้นายอำเภอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับกำหนด และให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการหรือนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการก็ได้

การดำเนินการระงับข้อพิพาทหรือการดำเนินคดีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนายอำเภอได้ดำเนินการไปก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนายอำเภอดำเนินการต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

ความในวรรคสอง ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอที่จะดำเนินการฝ่ายเดียว

ข้อ ๑๐ ที่ดินตามข้อ ๕ เว้นแต่ที่ชายตลิ่ง ทางบก ทางน้ำ ลำกระโดง ลำรางสาธารณะ หรือทางระบายน้ำ รวมทั้งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในทำนองเดียวกันให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดจำนวน ๔ ชุด โดยให้เก็บรักษาไว้ที่อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานที่ดินจังหวัดและกรมที่ดิน แห่งละ ๑ ชุด

ถ้าที่ดินแปลงใดยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันตามกฎหมาย เป็นผู้ดำเนินการขออนุญาตออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

สำหรับทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ได้จัดทำไว้ก่อนระเบียบนี้ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอคัดสำเนาเพื่อจัดเก็บไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องที่ด้วย

(นายวัชรพงศ์ พลอ่อน)

ปลัดอำเภอที่สอบสวนชำนาญการพิเศษ

๒๓ ๑๐ ๖๖

/ ในการดำเนิน...

ในการดำเนินการข้างต้นให้สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาให้การสนับสนุนในการดำเนินการ เช่น ด้านข้อมูลและการรังวัดทำแผนที่

ข้อ ๑๒ การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินตามข้อ ๕ เช่น ประวัติความเป็นมาที่ตั้งขอบเขต สภาพปัญหา และการแก้ไขปัญหาให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาให้การสนับสนุนในการดำเนินการด้วย

๖. ข้อพิจารณา

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีร้องเรียนว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกองดิน ไม่ปกปักรักษา ดูแล สระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขุดให้ประชาชนบ้านน้ำโจน หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ใช้ประโยชน์ร่วมกัน นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งตั้งอยู่ในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ ๖ ไร่ ๔๗.๔ ตารางวา เดิมเป็นที่ดินของนาย [REDACTED] (ปัจจุบันเสียชีวิต) ซึ่งทำหนังสือลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๐ แสดงเจตนาขายที่ดินให้กับกระทรวงการคลัง จำนวน ๖ ไร่ โดยมีได้มีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน ต่อมาที่ดินดังกล่าวศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการขุดสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ และได้จัดทำป้ายซีเมนต์ตั้งอยู่บริเวณสระเก็บน้ำมีข้อความว่า “โครงการศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่สระเก็บน้ำ หมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ความจุประมาณ ๒๘,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร รัฐบาลสร้างมอบให้ราษฎรหมู่ที่ ๔ (บ้านน้ำโจน) ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เพื่อใช้ประโยชน์และดูแลรักษาาร่วมกัน ดำเนินการโดยศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” เมื่อนาย [REDACTED] เสียชีวิต ที่ดินตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] ดังกล่าวซึ่งเป็นที่ตั้งของสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) ได้ตกทอดทางมรดกมายังนางสาว [REDACTED] บุตรสาว และนางสาว [REDACTED] บุตรสาว ได้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงดังกล่าวไปยังนาย [REDACTED] ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในปัจจุบัน โดยโฉนดที่ดินดังกล่าวไม่ปรากฏแผนที่รูปสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ แต่อย่างใด นาย [REDACTED] จึงได้ล้อมรั้วลวดหนามรอบสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ โดยอ้างว่าสระเก็บน้ำไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเนื่องจากในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ดังกล่าวไม่ปรากฏรูปแผนที่สระน้ำ ดังนั้น เบื้องต้นจึงพิพาทกัน ในประเด็นว่าสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อยุติอำเภอแกลงได้เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาประชุมปรึกษาหารือแต่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ และทุกฝ่ายยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมาย อำเภอแกลง จึงมีคำสั่ง ที่ ๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน

(นายวิฑูรย์พงศ์ หล่อพิริยุ)

เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการพิเศษ
อำเภอแกลง...

๒๓ ๓๐ ๖๖

อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งต่อมาคณะกรรมการได้สรุปผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีมติว่าสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื้อที่ ๖ ไร่ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน จะโอนแก่กันมิได้และให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเสนอพนักงานอัยการฟ้องคดีเพื่อเพิกถอนการโอนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (สระน้ำและทางเข้าสระน้ำ) ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ไปยังอัยการจังหวัดระยองขอความอนุเคราะห์ว่าต่างคดี เพื่อเพิกถอนการโอนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (สระน้ำและทางเข้าสระน้ำ) ที่อยู่ในโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งต่อมาพนักงานอัยการจังหวัดระยองได้ยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งหมายเลขคดีดำที่ พ ๖๖๔/๒๕๖๕ นอกจากนี้นายอำเภอแกลงยังได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (รวมที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบกับ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ วินิจฉัยว่าสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน แจ้งให้นาย [REDACTED] ทราบและใช้สิทธิอุทธรณ์โต้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอแกลงได้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย ซึ่งนาย [REDACTED] ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์โต้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอแกลงภายในกำหนดเวลานายอำเภอแกลงพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยจึงรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดระยองซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ของนาย [REDACTED] ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๒ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดระยองได้พิจารณาคำอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์และแจ้งให้นาย [REDACTED] ผู้อุทธรณ์ใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาล แต่ไม่ปรากฏว่านาย [REDACTED] ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองแต่อย่างใด อำเภอแกลงจึงได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงสระน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๕ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินได้มีคำสั่งให้นาย [REDACTED] ผู้ครอบครองที่ดินรื้อถอนรั้วสิ่งกีดขวางออกจากที่ดินแปลงพิพาท ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับคำสั่ง ครบกำหนดระยะเวลานาย [REDACTED] ยังมิได้รื้อถอนรั้วสิ่งกีดขวางออกจากที่ดินพิพาทตามคำสั่ง องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินจึงดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรปากน้ำประแสร์ ให้ดำเนินการตามกฎหมายกับนาย [REDACTED] เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ซึ่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปากน้ำประแสร์ได้รับคำร้องทุกข์ไว้เป็นคดีอาญาที่ ๕๓๓/๒๕๖๕ และได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวไปยังอัยการจังหวัดระยองรับไว้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๕ แล้ว

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวถือได้ว่าอำเภอแกลงและองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินได้ร่วมกันดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ

(นายวัชรพงศ์ ทล่อพิมาย) / พลเมือง...
เจ้าพนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ
๒๓ ธ.ค. ๖๖

พลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันสระเก็บน้ำ (บ้านน้ำโจน) หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ระงับข้อพิพาท และขจัดความเดือดร้อนของราษฎรบ้านน้ำโจน หมู่ที่ ๔ ตำบลกองดิน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง แล้ว ดังนั้น เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา ๓๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

๗. คำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะ

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ ตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่น ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงให้คำแนะนำ ดังนี้

๑) การที่องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินออกคำสั่งให้นาย [REDACTED] รื้อถอนรั้ว สิ่งกีดขวางออกจากที่ดินแปลงพิพาทอันเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการ หากนาย [REDACTED] ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองยังไม่ปฏิบัติตามต่อไปหากไม่มีคำสั่งของศาลใดที่สั่งให้ทุเลาการบังคับ หรือให้คุ้มครองชั่วคราว ขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลกองดินและอำเภอกาหลงพิจารณาใช้มาตรการบังคับ ทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๒๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดำเนินการต่อไป

๒) เมื่อคดีแพ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้นายอำเภอกาหลงแจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ขออนุญาตออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหลวงตามข้อ ๑๐ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ทันที

ทั้งนี้ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑) แจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนทราบ

๒) จัดทำแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๓) แจ้งผลการวินิจฉัยพร้อมแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้จังหวัดระยองและองค์การบริหารส่วนตำบลกองดินทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

๔) แจ้งผลการวินิจฉัยพร้อมแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ไปยังกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมที่ดิน เพื่อขอความร่วมมือ

นายพัชรพงศ์ หล่อหิรัญ

ที่สอบสวนข้างนอกให้หน่วยงาน...

๒๓ ธ.ค. ๖๖

ให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวจัดส่งไปยังจังหวัดทุกจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา
อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ได้ศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อถือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป
ทั้งนี้ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดส่งสำเนาหนังสือแจ้งเวียนข้างต้นให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบด้วย

๑๖

(นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต)
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวพวงค์ หล่อพิริยกุล
นักพัฒนาระบบงานชำนาญการพิเศษ
๒๓ ธ.ค. ๖๖

**แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง**

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ และแสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามิได้รับได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๒๒ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจดังกล่าวมุ่งหมายที่จะส่งเสริม สนับสนุนและให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนาจประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ รวมทั้งขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อประชาชน สำหรับกรณีนี้ความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเนื่องจากมีผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า /องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ปกป้องรักษา ดูแล สระเก็บน้ำ ซึ่งศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขุดให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและมีคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเสร็จสิ้นแล้ว และเห็นว่าขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ในเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อดูแล รักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงได้จัดทำแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานสำหรับเรื่องนี้ได้ ดังนี้

๑) เมื่อความปรากฏไม่ว่าโดยทางใดต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่และอำนาจร่วมกันดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอดำเนินการตาม มาตรา ๑๒๒ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๖ ว่ามีบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม กรณีดังกล่าวหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินพิพาทและประชุมหารือระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมโดยเร็ว

/ ๒) ในการลงพื้นที่...

๒) ในการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินพิพาทและการประชุมหารือเพื่อไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น ควรมีหน่วยงานในระดับจังหวัด อาทิเช่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด อำเภออนครปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ได้ข้อยุติ

๓) กรณีการไกล่เกลี่ยไม่ได้ข้อยุติและทุกฝ่ายประสงค์ที่จะเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายต่อไป ให้นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง ขอบเขต สภาพปัญหา และการแก้ไขปัญหาตามข้อ ๑๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้คณะกรรมการทำบันทึกรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าได้ข้อเท็จจริงอะไร อย่างไรบ้าง โดยให้มีความเห็นว่าเป็นที่ดินแปลงใด ตั้งอยู่ที่ใด ขนาดพื้นที่กว้างยาว ถนนขนาดกว้างยาว จากจุดใดไปถึงจุดใด เป็นที่สาธารณประโยชน์มาตั้งแต่เมื่อใด ด้วยเหตุผลอะไร มีพยานหลักฐาน พยานบุคคลใดเพื่อสนับสนุนความเห็นเสนอนายอำเภอพิจารณาวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์หรือไม่

๔) กรณีนายอำเภอวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ ให้นายอำเภออาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ แจ้งผลการวินิจฉัยไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าของที่ดิน และให้แจ้งเจ้าของที่ดินทราบสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอด้วยเนื่องจากคำวินิจฉัยดังกล่าวมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งแจ้งเจ้าของที่ดินด้วยว่าหากจะใช้สิทธิในการฟ้องคดีทางแพ่งต่อศาลยุติธรรมก็สามารถดำเนินการได้ตามสิทธิของเจ้าของที่ดิน

อนึ่ง แม้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงมีมติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอความอนุเคราะห์พนักงานอัยการว่าต่างคดีแพ่งเพื่อเพิกถอนการโอนที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินก็ตาม ก็สามารถแยกออกจากการใช้อำนาจของนายอำเภอตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๑๒ ได้

๕) กรณีเจ้าของที่ดินอุทธรณ์โต้แย้งคำวินิจฉัยของนายอำเภอ ให้นายอำเภอพิจารณา คำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินโดยไม่ชักช้า ซึ่งหากไม่เห็นด้วยไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็น พร้อมเหตุผลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๒ (๘) และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดในมาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๖) กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดวินิจฉัยคำอุทธรณ์ยืนตามคำวินิจฉัยของนายอำเภอ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งสิทธิและรายละเอียดในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้เจ้าของที่ดินทราบตาม มาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้นายอำเภอ หรือนายอำเภอมอบหมายนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

๖.๑) ออกคำสั่งให้เจ้าของที่ดินรื้อถอนรั้ว สิ่งกีดขวางออกจากที่พิพาทภายในระยะเวลา ที่กำหนด หากเจ้าของที่ดินไม่รื้อถอนรั้ว สิ่งกีดขวางออกจากที่พิพาทตามคำสั่ง ให้อำเภอและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเข้ามาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๑^{๒๐} แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดำเนินการต่อไป และให้นายอำเภอมอบหมายนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าของที่ดินตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ในการควบคุมการสอบสวนให้นายอำเภอเร่งรัดผู้กำกับกับการสถานีตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สำนวนดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย ระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๑๒.๕ ต่อไป

๖.๒) ให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดิน สาธารณประโยชน์ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด จำนวน ๔ ชุด โดยให้เก็บรักษาไว้ที่อำเภอ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานที่ดินจังหวัดและกรมที่ดิน แห่งละ ๑ ชุด ตามข้อ ๑๐ ของระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ พลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

๖.๓) เมื่อคดีแพ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการขออนุญาตหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามข้อ ๑๐ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแล รักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ทันที

**แนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงการบุกรุกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง**

เมื่อความปรากฏไม่ว่าโดยทางใดต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่และอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอว่ามีบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม

เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ
ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือเพื่อไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยได้ข้อยุติ
ดำเนินการตามมติที่ประชุม

การไกล่เกลี่ยไม่ได้ข้อยุติ

อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและรายงาน
ผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นเสนอนายอำเภอพิจารณาวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดิน
สาธารณประโยชน์หรือไม่ และแจ้งผลไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าของที่ดินทราบ

กรณีนายอำเภอวินิจฉัยว่า
ที่ดินพิพาทไม่เป็น
ที่สาธารณประโยชน์ เป็นที่สุด

กรณีนายอำเภอวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์
ให้แจ้งเจ้าของที่ดินทราบสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำวินิจฉัย

เจ้าของที่ดินไม่อุทธรณ์
คำวินิจฉัยของนายอำเภอ
เป็นที่สุด

เจ้าของที่ดินอุทธรณ์

ให้นายอำเภอพิจารณาอุทธรณ์โดยไม่ชักช้า
และรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดวินิจฉัยอุทธรณ์

ผู้ว่าราชการจังหวัด
วินิจฉัยว่าอุทธรณ์ฟังขึ้น
ให้แก่นายอำเภอและเจ้าของ
ที่ดินทราบ

ผู้ว่าราชการจังหวัดวินิจฉัยอุทธรณ์

ให้แก่นายอำเภอทราบ และเจ้าของที่ดินทราบทั้งแจ้งสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองด้วย
และให้นายอำเภอหรือนายอำเภอมอบหมายนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

๑) ออกคำสั่งให้เจ้าของดินรื้อถอนสิ่งกีดขวางออกจากที่พิพาทภายในระยะเวลาที่กำหนด

กรณีไม่รื้อถอนภายในเวลา
ที่กำหนด ให้นายอำเภอ
มอบหมายนายกองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นแจ้งความร้องทุกข์
เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย
และให้นายอำเภอเร่งรัดผู้กำกับ
การสถานีตำรวจหรือพนักงาน
สอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน
ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย
โดยเร็ว

๒) ให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดิน
สาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ หากมีการฟ้องคดีแพ่ง ให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นดำเนินการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเมื่อคดีแพ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด
ต่อไป